

'Vi kommer fra Afghanistan'

Den danske arkæolog Søren Nancke-Krogh er på vej med banebrydende forskning ud fra de få, men spektakulære fund, der slap ud til forskerne før røverbanderne overtog Afghanistans udgravninger

Den danske arkæolog Søren Nancke-Krogh er på vej med banebrydende forskning ud fra de få, men spektakulære fund, der slap ud til forskerne før røverbanderne overtog Afghanistans udgravninger

Smag på ordet "hest". Kunne noget lyde mere dansk? Sæt det så sammen med et 4.000 år gammelt stykke silke og et ligeså gammelt stempel med en rytterfigur, fundet i det nordlige Afghanistan. Og tilsæt endelig et tusind år gammelt skelet fra Kongemarken ved Roskilde med en forbløffende genetisk sammensætning.

Tilsammen skaber disse arkæologiske fund et mønster af glimt fra fortiden, som har sat den danske arkæolog Søren Nancke-Krogh på sporet af en ganske banebrydende opdagelse: Danske forfædre kom hertil på hesteryg hele vejen fra bjergene i det nordlige Afghanistan.

"Man kan sige, at vi selv er kommet fra Afghanistan med det indoeuropæiske sprog, som dansk er vokset ud af," siger Nancke-Krogh og forklarer, at ord som hest og vogn kan spores hele den lange vej tilbage over kontinentet.

Bremset af krig

Nancke-Kroghs undersøgelser peger på, at det nordlige Afghanistan er hjemsted for verdens ældste rytterfolk, der begav sig tusindvis af kilometer ud i verden på hesteryg og kom så langt omkring som ad Silkevejen til Kina og nordover til Skandinavien.

"Man tidsfæster normalt Silkevejen til 100 år før Kristi fødsel, men det

skyldes jo bare, at de skriftlige kilder starter der," forklarer Nancke-Krogh. Han fortæller, at den afghanske arkæologi er relativt uudforsket.

"De første rigtigt systematiske udgravninger startede ret kort tid før russernes invasion. Og siden har området jo stort set været hærget af krig."

UNESCO hævder i dag, at Afghanistan er så hærget af udplyndringer af landets arkæologi og kulturarv, at situationen må betegnes som en "kulturkatastrofe". Situationen bliver ikke bedre af, at der ikke findes skriftlige kilder til en stor del af den afghanske historie.

"I modsætning til det øvrige Mellemøsten var de ældste kulturer i Afghanistan og dermed rytterfolkene uden skrift. Men man kan sammenholde silkefundene, som er verdens ældste uden for Kina, med afbildningerne af heste med ryttere og derved slutte sig til eksistensen af et rytterfolk, der rejste og handlede i store dele af verden," siger Nancke-Krogh.

Det eksotiske skelet

Men ikke alene startede verdens ældste rytterfolk i det, der nu er Afghanistan. De blev også til danskere. Søren Nancke-Krogh er ekspert i dansk vikingetid og bronzealder, og han har sammenstykket de fem nye afghanske fund med nye danske opdagelser, der viser forbindelsen. Et af dem er et skelet fra omkring år 1000, der blev fundet sammen med flere hundrede andre på Kongemarken ved Roskilde for et par år siden.

"Da man undersøgte DNA på ni af skeletterne, gjorde man en overraskende opdagelse: Et af dem kom fra et sted øst for Ural-bjergene. Og da vi allerede ved, at vikingerne fik deres sølvmonter og den blå lapis lazuli fra det, der i dag er det nordlige Afghanistan, er det sandsynligt, at manden også kom derfra."

Søren Nancke-Krogh har koblet opdagelsen af det eksotiske skelet sammen med nye fund af såkaldte orientbeslag herhjemme og blandt andet på Øland.

"Orientbeslagene med den særlige stil fra det nordafghanske område har været fundet på mange vikingepladser helt op til Island. På nogle af dem er støbegraterne ikke filet væk, og det viser, at beslagene ikke bare blev hentet udefra, de blev lavet her. Dette sammenholdt med skeletfundet fra Kongemarken gør, at vi nu kan sige, at kunsthåndværkere fra Afghanistan er kommet hele vejen og har arbejdet blandt vikingerne," siger Nancke-Krogh.

Stilspor

At de ikke bare har været på besøg, kan man se af en lang række spor sat i den danske kultur. Den lige linje fra de danske ord til de indoeuropæiske er afgørende, fordi sprog og etymologi er noget af det tætteste, forskningen kan komme på folkeslagenes genetik. Men der går også æstetiske linjer: "I det afghanske område opstår dyrestilen, hvor dyrebilleder bliver gennemgående i kunsten, i modsætning til andre kulturers kunst, der afbilder geometriske figurer og mennesker. Nogle af de mest spændende af de nyere afghanske fund er nogle små parfumeflasker med dyrehoveder helt tilbage fra år 2400-1800 før Kristi fødsel, hvor man kan finde den samme stil i danske fund fra bronzealderen omkring år 1000 f. Kr.," fortæller Søren Nancke-Krogh.

Farven himmelblå er en vigtig del af forklaringen på, hvorfor områderne i det nordlige Afghanistan blev så centrale for den rejsende handel. "De havde lapis lasuli, den himmelblå sten, som dengang var verdens dyreste farve. Den blev eksporteret til Egypten og Kreta i bronzealderen, og den blev brugt af Michelangelo til det Sixtinske Kapel," siger Nancke-Krogh, der fortæller, at lapis lasuli ikke var det afghanske områdes eneste værdi: Alle de værdifulde metaller i Mesopotamien kommer fra Afghanistan: guld, sølv og halv-ædelsten.

Skulle nogen være i tvivl om, hvordan den berømte lapis lasuli ser ud, er det bare at finde et kalkmaleri: Den dyre, afghanske himmelblå blev brugt som bundfarve i malerierne i overgangen mellem vikingetiden og middelalderen - ligesom man støder på den i buddhistiske og manikæiske helligdomme i Centralasien hele vejen langs silkevejen til Kina.